

Erik Anvang

KREATIVITET

Traditionelt & Spirituelt

2:7

VisdomsNettet

www.visdomsnettet.dk

KREATIVITET

Traditionelt & Spirituelt

2:7

Erik Ansvang

VisdomsNettet
www.visdomsnettet.dk

KREATIVITET

Traditionelt & Spirituelt

2:7

Af Erik Ansvang

KUNSTEN FØR, NU OG I FREMTIDEN

Renæssancen frigjorde kunsten fra kirkelig ritus. Nu skulle kunsten ikke længere viderebringe oplysning om og for kristendommen. Nu skulle kunstnerne dyrke *skønheden*. Skønheden fik efterhånden en æstetisk og moralsk dimension. Det betød at kunsten – ikke mindst portrætkunsten – uundgåeligt både forskønnede og udstillede hykleriet i datidens samfund – ligesom man i gengivelserne af arbejdslivet både idylliserede og til tider tilsørede, hvor umenneskelige arbejdsbetingelserne kunne være i de lavere klasser.

Socialrealismen kunne være barsk, men den var trods alt kun en maske, der gemte en drøm om et bedre liv med tøj på kroppen, sko på fødderne, mad i maven og varme og tørre boliger til enhver.

Allerede fra og med industrialismens etablering blev virkeligheden åbenbart for overvældende for kunsten. Kunsten begyndte at miste sine rødder – ja endog kontakten med livet i bred almindelighed. Man gik nemlig over til at male *abstrakt*.

Nu kunne man ikke længere skelne mellem godt og skidt. Det hele var reelt ligegyldigt – i hvert fald moralsk set. Malerkunsten blev systematisk tømt for indhold og reduceret til tom dekoration. I dag tør ingen påtage sig at gengive en enlig mors dagligdag på lærred – eller en indvandrerfamilies frustrationer i en kultur, der er fjendtlig over for det, de betragter som værdier. Det er ligesom om, man ikke rigtig tror på, at det er muligt.

Når man ikke kan afgøre, om kunsten er god eller dårlig – når kun eksperter kan afgøre det på nogle undefinerbare kriterier, bliver kunsten ligegyldig. Ingen kan jo se forskel på, om det er en abe eller et menneske, der er den "kreative" hjerne bag "mesterværket".

På en kunstudstilling i Århus valgte udvælgelseskomitéen – som man må formode blev anset for at være eksperter og kunstkendere – et kunstværk, der senere viste sig at være det stykke krydsfiner, som kunstneren tørrede pensler af på under malerprocessen. Dette stykke krydsfiner var vedlagt det rigtige kunstværk som afstivning og beskyttelse. Det rigtige kunstværk blev imidlertid kasseret af kunstkenderne, og klatmaleriet med overskudsfarverne blev vurderet som udstillingsværdig kunst.

Alle kan være "kunstnere" – offeret er kunsten

Der findes efterhånden utallige eksempler på, at såkaldte kunstkere og eksperter i ramme alvor har udvalgt "kunst", der senere viser sig at være skabt af aber eller mindreårige børn, som spontant og tilfældigt har klattet farver på lærredet. Det er en klar afsløring af, at selv eksperter ikke er i stand til at aflæse kunsternes budskaber i de abstrakte kunstværker, for ellers ville deres ekspertøjne straks have afsløret, at abernes og børnenes "kunst" var blottet for budskab og alene udtryk for tilfældigheder. Men disse afsløringer har endnu ikke skabt selvransagelse i kunstnerkredse.

Denne udvikling har medført, at i dag kan alle – uafhængigt af alder og talent – være "kunstnere". Alt er tilladt, for i dag er der ingen kriterier for, hvad der er god eller dårlig kunst. Det har stimuleret mange til at arbejde med kunst og dermed den kreative side af menneskets natur. Det lyder umiddelbart positivt, men offeret i denne proces er selve kunsten. Den er blevet ligegyldig.

Hvis man vil opstille kriterier for bedømmelse af kunst, skal man først spørge: *Hvad er kunstens opgave? Hvad er formålet med at skabe et kunstværk?* Her er nogle forslag til krav, som man kan stille til kunsten og kunstneren:

En kunstner må have et budskab.

Hvis man som kunstner ikke har noget at fortælle, er der ingen grund til at forsøge at udtrykke noget som helst.

Budskabet må være væsentligt og relevant.

Mennesker er altid interesseret i budskaber, der forholder sig til væsentlige og relevante ting i deres liv. Der er absolut ingen grund til at bruge tid og ressourcer på at fortælle folk noget, de ved i forvejen. Kunsten bør skabe nye, relevante tankebaner. *Kunstnerens budskab skal kunne forstås.*

Det burde være indlysende, at det budskab, der nedlægges i kunsten, skal kunne forstås af den målgruppe, kunstneren henvender sig til. En kunstner kan have udtænkt alverdens relevante og væsentlige budskaber, men hvis de udtrykkes på en måde, så de aldrig forstås af andre end kunstneren selv, er kunstværket spild af maling, lærred og fransk terpentiner. For ikke at tale om de kunstinteresseredes tid.

Abstrakt kunst savner forståelige budskaber

Mangel på forståelige budskaber er en problematik, der har spredt sig som en smitsom sygdom i den abstrakte kunst, og på sigt udvikler den sig uundgåeligt til en dødelig virus.

Abstrakt kunst er som regel blottet for forståelige budskaber – vel at mærke forståelige for det publikum, der iagttager og endog køber denne form for kunst. Mange kunstinteresserede fokuserer på de smukke farvekombinationer og reducerer dermed kunsten til ren dekoration, som alene vælges fordi kunstværket passer til farverne og møblet i det rum, hvor kunsten skal hænge.

Mange kunstkøbere er først i stand til at afgøre, om der er tale om god kunst, når de har hørt kunstnerens navn. Årsagen er, at interessen for kunsten reelt drejer sig om interessen for at kunne profitere på kunsten. Der spekuleres i kunst alene ud fra handelspriser. Opkøbere vurderer sjældent indholdet i kunsten – kun muligheden for udbytte.

Hvis man beder en kunstner om at redegøre for budskabet i et abstrakt maleri, får man ofte svaret: *"Det er op til dig selv"*. Det er en klar misforståelse! Hvis iagttageren selv skal afgøre, hvilket budskab kunstneren har lagt ind i kunstværket, sammenblander man kunst og psykoterapi.

Psykologer benytter denne metode. De viser en abstrakt blækklat, og beder klienten om at fortælle, hvad blækklatten forestiller. *Den forestiller ingenting!* Men ved hjælp af klientens fortolkninger kan psykologen afsløre de tanke- og følelsesprocesser, der foregår i klientens psykologiske univers. Blækklatten får kun betydning, fordi klienten selv lægger betydningen ind i blækklatten.

Er det da ikke godt, hvis kunst kan sætte gang i de samme processer? Nej – for kunstinteresserede har ikke valgt at gå til psykoterapi, når de besøger en kunstudstilling. De ønsker bare at se og opleve kunst – og de individuelle fortolkninger i konfrontation med et abstrakt maleri kan ikke bruges til noget som helst, fordi der ikke er psykologer til stede, der er i stand til at hjælpe med at bearbejde de tanker og følelser, der eventuelt vækkes af kunstværkets abstrakte malerklatter.

Hvis et kunstværk ikke har et budskab, skulle det aldrig være skabt. Og hvis det har et budskab, som ingen forstår, er det nytteløst og ligegyldigt. Her savner man den lille dreng, der lige som i "Kejserens nye klæder" med klar barnestemme overdøver alle eksperterne og gør opmærksom på, at "kunsten har jo intet tøj på". Den abstrakte kunst er blevet iklædt blændværk og indhyllet i fine ord. Men den formidler intet andet end det, iagttagere selv indhyller den i, hvad enten det er selvskabte fortolkninger eller økonomisk værdi.

Abstrakt kunst savner grundlæggende dygtighed

Nogle mennesker betragter abstrakt kunst som improvisation. Men hvornår er en ægte kunstner i stand til at improvisere? En musiker – eksempelvis en pianist – kan først begynde at improvisere over kendte temaer, når klaverspillet mestres. Improvisationerne opstår derfor på grundlag af, at de grundlæggende musikalske egenskaber nu er opøvet, forfinet og integreret. En pianist er ikke et menneske, der uden forkundskaber går direkte hen til klaviaturet og begynder at hamre løs på tilfældige tangenter. Og selvom man gav denne musikalske præstation betegnelsen "abstrakt musik", ville det utvivlsomt blive vanskeligt at få folk til at lytte til disse rædselsfulde klimprerier.

Der er gjort forsøg på at skabe denne type musik, for på et tidspunkt vakte nogle musikere opmærksomhed ved at save klaveret i stykker, smadre guitarer og sætte ild til dem som en del af musikstykket. Det kræver ingen musikalske forudsætninger, og kunne foretages af enhver – ligesom abstrakt malerkunst. "Abstrakt musik" blev aldrig en succes – i modsætning til abstrakt kunst.

Engang var udgangspunktet for alle kunstnere, at de i det mindste kunne deres håndværk, før de begyndte at eksperimentere. Først når de nåede til grænserne for, hvad man kunne udtrykke ved hjælp af et forædlet talent, kunne man forsøge at ekspandere det kunstneriske udtryk. Og for at kunne det, måtte man have noget på hjertet – *et budskab*. Et eksempel er kubismen, hvor kunstnere forsøgte at anlægge en 4-dimensional synsvinkel på den 3-dimensionale verden, og hermed overskred de i malerkunstens 2-dimensionale udtryksform, den fysiske verdens begrænsninger og bevægede sig ind i den astrale verdens virkelighed. Den astrale verden er det eksistensplan, der befinder sig umiddelbart bag den fysiske verden ifølge åndsvidenskaben.

Kravet om en grundlæggende håndværksmæssig kunnen, der skal forædles til et maksimum, er i dag forsvundet fra de fleste kunstneriske discipliner. Ikke mindst i malerkunsten. Enhver, der er totalt blottet for talent, kan blive abstrakt maler og kalde sig kunstner og få værkerne udstillet. De fleste abstrakte malere er ikke i stand til hverken at tegne eller male noget, der ligner virkeligheden. De er ofte blottet for talent.

Den samme tendens ses inden for den rytmiske musik. Nye grupper skyder frem som paddehatte. De fleste har ingen eller begrænset musikalsk uddannelse, og mange synger ikke specielt godt og kan kun det mest nødvendige på deres instrumenter, men i lydstudierne kan man bearbejde og manipulere lyden og på denne måde skabe et salgbart produkt. Og live optræder popgrupperne med playback. Det hurtige, det nemme og det overfladiske har fået frit spil i nutidens kultur. Succes afhænger ikke så meget af dygtighed og talent som af markedsføring.

Men måske er det ikke kunsten, der er problemet, men nutidens materialistiske livssyn. Måske gør kunsten blot det, den skal, nemlig at afspejle tidsånden, for mennesket lever i en tid, hvor naturvidenskaben fortæller, at Universet og livet er opstået helt tilfældigt og helt af sig selv. Universet fungerer som en maskine, og alle skabninger er blot små maskiner i den store maskine, og alt fungerer efter mekanikkens love. Derfor har mennesket ingen fri vilje. Livet er uden mening, og måske er det grunden til, at kunsten er meningsløs? At den er blottet for indhold og budskab?

Hvad er en kunstner?

Det er indlysende, at denne tendens ikke kan fortsætte i Den Nye Tidsalder. I Vandbærerens tidsalder vil menneskeheden igen begynde at udvikle ægte kunstnere, for de har en vigtig opgave.

Hvad er en ægte kunstner? En ægte kunstner er et menneske, som ser og hører mere, end de fleste. Det er i hvert fald interessant at betragte kunsten fra denne synsvinkel.

Håndværkere både ser og hører mere end de fleste inden for deres specifikke fag – og alligevel betragtes de sædvanligvis ikke som kunstnere – selvom man ser,

at deres håndværk i virkeligheden ofte er blevet til kunst gennem en forædling af håndværket. Nogle af de skønneste produkter er eksempelvis Østens håndvævede og håndfarvede stoffer og tæpper. Når man beder en væver om at præsentere stoffer i en bestemt farve, vil man opdage, at når man selv ser én farve – for eksempel i silke eller bomuld – så ser væveren mange schatteringer af denne farve, hvor man selv ingen ser.

Generation efter generation af håndvævere og ved konstant sammenligning af farvenuancer, der ligger meget tæt på hinanden, er øjet blevet trænet og udviklet til at se disse subtile farveschatteringer, der giver smukke effekter, hvor den ene farve umærkeligt glider over i den anden – og det hele bliver en vidunderlig harmoni af sarte schatteringer.

Måske er det svært at forstå, hvordan denne specielle evne er blevet udviklet, og hvordan den fungerer. Men det er et faktum, at der, hvor de fleste eksempelvis bare ser blå, ser væverne mange schatteringer, og derfor er de i stand til at væve alle disse "usynlige" schatteringer ind i stoffet.

Og det samme gælder i øvrigt visse former for østerlandsk musik. Der, hvor vesterlændinge hører en enkelt eller ganske få toner, vibrerer luften af toner i de fineste og harmoniske nuancer for det trænedede øre.

I de almindelige indiske skalaer kan der være 23-24 forskellige toner inden for en oktavs område. Vesterlændinge opfanger ikke denne tonerigdom og bryder sig sædvanligvis ikke om musikken. For Vestens mennesker er de mange noder monotone, for her forsøger man ikke at opfange det fantastiske skønne spil, sådan som det opleves af den indiske musiker og det indiske publikum. Kunstnere og kunstkere har således en indre forskellighed i opfattelsen af lyd på samme måde som den omtalte sensitivitet i øjet. Denne skærpelse af øjets naturlige eller traditionelle syn får mange til at betragte kunstnere som betydningsfulde personligheder. Det er de ikke, men de har en sensitivitet, som de fleste endnu ikke har udviklet.

Fremtidens mennesketype

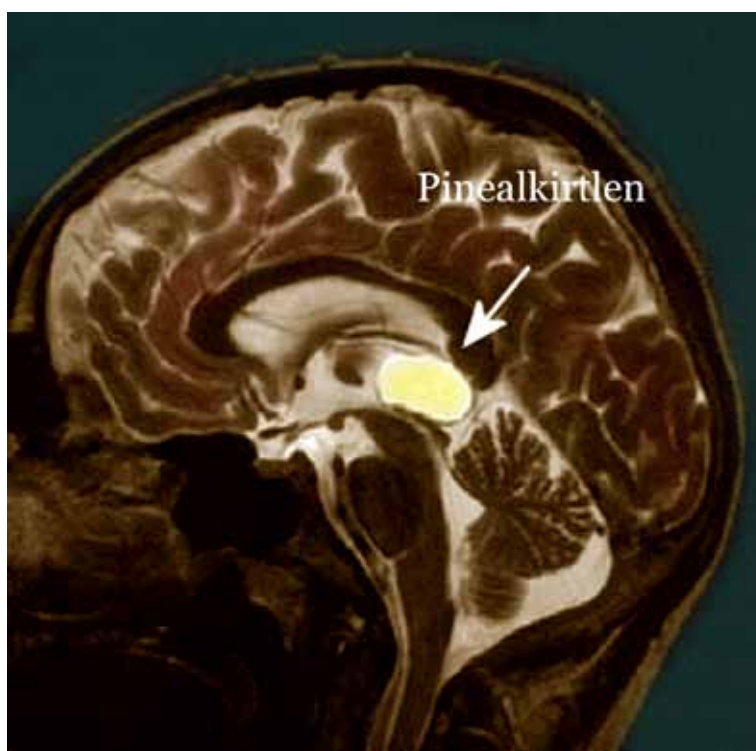
Men skærpelsen af det almindelige syn og den almindelige hørelse er alligevel en meget begrænset form for kunst. Den kan udvikles i ethvert menneske, for den findes i alle. Det ved man fra eksperimenter med hypnotisk trance, hvor en stærkt udvidet synsevne viser sig – blandt andet evnen til at se gennem fysiske genstande. Derfor er der ingen tvivl om, at evnen ligger latent i ethvert menneske.

Sensitive mennesker er mennesker med skærpede sanser, og man ved, at denne sensitivitet er et resultat af en nervespænding, der overfører indtryk til hjernen. Disse indtryk overføres ubemærket hos de fleste mennesker. Åndsvidenskaben oplyser, at den sensitive mennesketype, der ser farver og hører lyde, der ikke ses eller høres af de fleste mennesker, vil kendetegne gennemsnitsmennesket i Den

Nye Tidsalder. Forskellen mellem nutidens og fremtidens mennesketype skal findes i nervesystemet og i sensitiviteten. Ikke i hudfarve eller race.

Der er ingen grund til at tro, at den menneskelige hjerne er et fuldkomment redskab, der ikke kan forbedres, og der er da også fundet antydninger og rudimenter af organer i hjernen. Antydninger af organer og rudimentære organer er ikke det samme. Et rudimentært organ er en rest fra fortiden, og antydningen af et organ er et organ, der vil vokse i fremtiden.

To dele af hjernen har i særdeleshed tiltrukket sig stor opmærksomhed – *hypofysen* og *pinealkirtlen* (glandula pinealis). Man ved af erfaring, at både hypofysen og pinealkirtlen kan udvikles og praktisk talt åbne ind til en ny dimension – en verden, der normalt kun ligger åben for folk i hypnotisk trance eller for clairvoyante. De to kirtler i hjernen er dels rudimentære og dels antydninger – altså rester af et organ, der fandtes hos laverestående dyr – men som nu desuden kan aktiveres og anvendes til et andet og højere formål. Men hvis de stimuleres for intensivt, kan de fremkalde sygdom.

Visse kunstnere ser farver anderledes end andre mennesker. De ser bestemte farver, som andre ikke kan se. De maler med farver, der minder om de farver, man ser ved fyrværkeri – altså farver af lys – og nogen er faktisk blevet mistænkt for at have placeret lamper bag deres billeder på maleriudstillinger, fordi lysindtrykket var usædvanligt kraftfuldt.

Det, disse kunstnere ser, er, hvad åndsvidenskaben kalder astrale farver i følelsernes verden bag den fysiske. Mange kunstnere kan se auraer, og årsagen er, at deres følelsesliv er stærkt udviklet. En kunstner kommer derfor lettere i kontakt med den astrale verden, som er en mere lysende verden med farver, der ligger oktaver over farverne i den fysiske verden. Samtidig er denne verden menneskets drømmeverden, for det er her, det sovende menneske befinder sig, når det er ude af kroppen, mens det sover.

Mozarts mærkelige bevidsthedstilstand

Hvad er konklusionen? Hvis kunst er et studie af naturens former og kvaliteter, og hvis disse former og kvaliteter er udtryk for guddommelig tænkning, må kunstneren være et menneske, der opfatter lidt mere af denne guddommelige tanke og hensigt end mindre sensitive mennesker.

Til tider har store kunstnere berettet om specielle former for inspiration. Mozart er et godt eksempel, fordi det let kan verificeres. Om sine kompositioner siger han, at han kom i en speciel tilstand, som han hverken kunne forstå eller forklare, men det var en tilstand, der ikke var hans normale bevidsthed. I denne tilstand hørte han et fuldt musikstykke igennem på én gang, og da han vendte tilbage til sin normale dagsbevidsthed, nedskrev han musikstykket som noder. Det hele var der i ét eneste bevidsthedsindtryk. Denne form for bevidsthedsindtryk beskrives af mennesker, der har haft en nær-død-oplevelse, for de oplever hele deres liv i ét samlet bevidsthedsindtryk, men når de efterfølgende skal beskrive det, må de splitte oplevelsen op i kronologisk orden.

Noget tilsvarende ser man i et maleri. På et maleri ser man på én gang de farver, som maleren har malet og komponeret én efter én. Mozart hørte en sonate som ét enkelt indtryk. Da han vendte tilbage til den fysiske bevidsthedstilstand, nedskrev han det hele node for node, lige som kunstneren maler sit billede farve for farve – penselstrøg for penselstrøg.

Det er en overordentlig vigtig information, når man forsøger at besvare spørgsmålet: *"Hvad er en kunstner?"* Hos ægte kunstnere må man være opmærksom på en syns- og høreevne, som almindelige mennesker ikke er i besiddelse af, med mindre man selv har udviklet disse evner ved hjælp af særlige teknikker som for eksempel yoga og meditation.

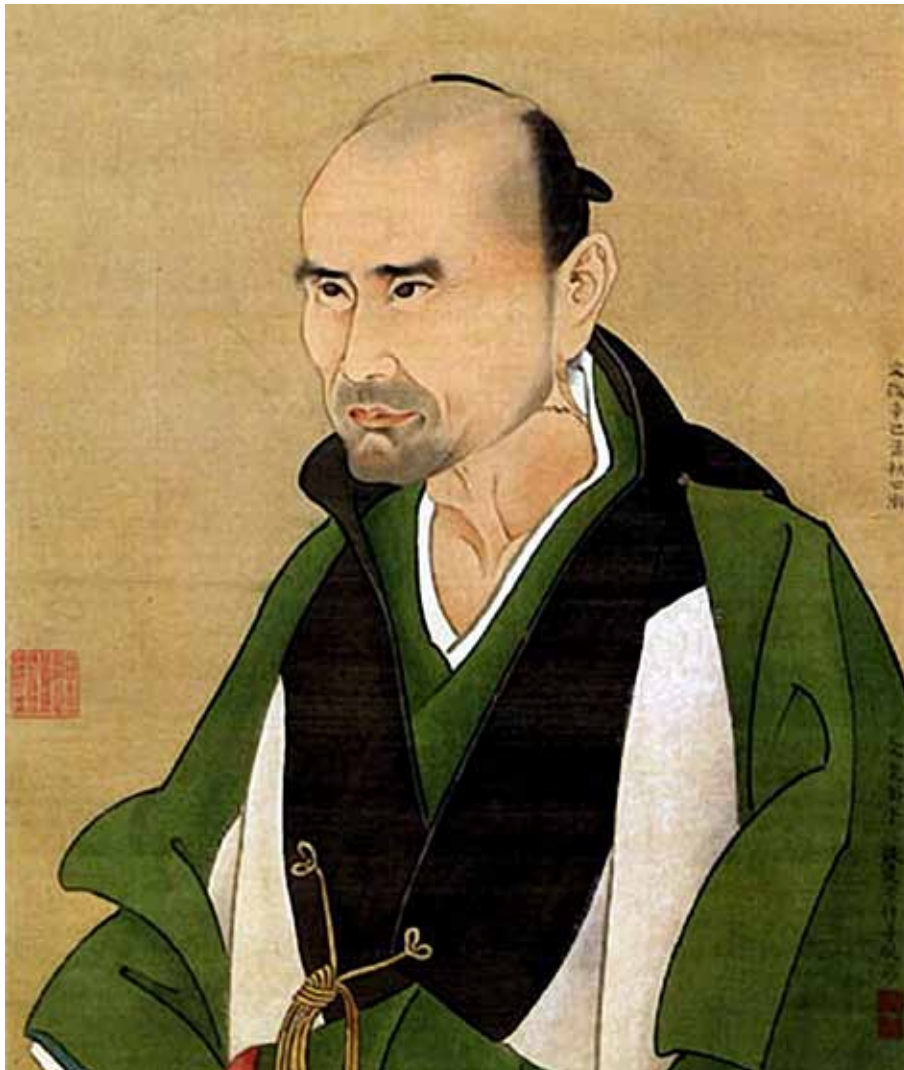
Man begynder at forstå, at nye og enestående muligheder vil åbne sig for kunsten i fremtiden. Ægte abstrakt kunst er sandsynligvis et fortvivlet forsøg på at åbne

sig for nye former for kunst. Måske er det en kamp for at bringe ting ind i det, der kaldes det 3-dimensionale rum – den fysiske bevidsthed.

Oplevelsen af 4- og 5-dimensionale former og tilstande vil for mange virke groteske, og disse indtryk er derfor vanskelige at overføre og fastholde i den 3-dimensionale hjerne, for så endelig at overføre dem til det 2-dimensionale lærred. Det skulle være indlysende, at der her tales om *ægte* kunstnere, som ser en anden virkelighed hinsides den fysiske, og som forsøger at fastholde den i bevidstheden og i kunsten, og ikke som nutidens amatører, der er blinde for disse verdener og derfor ikke forsøger at præsentere denne del af virkeligheden for menneskeheden. Hvis det i det hele taget er i denne retning, den moderne kunst bevæger sig, er det af største interesse.

Den skabende imagination

I den østerlandske kunst ses denne tendens – særligt i den japanske portrætkunst. I denne kunst forsøger kunstneren at fastholde personens *kvaliteter* og ikke selve den fysiske form, sådan som det er normalt i den vesterlandske malerkunst. Den østerlandske kunstner maler ikke efter model, hvis han eller hun da ikke er vesterlandsk påvirket. Heller ikke når det drejer sig om et portræt. Den østerlandske kunstner studerer modellen i forskellige stemninger, og derefter går modellen hjem. Først nu går kunstneren i gang med at male portrættet.

Selvom der kan være mindre anatomiske fejl i billedet, opnås der en beundringsværdig lighed. Ansigtet i de forskellige stemninger fastholdes i hukommelsen, og maleriet bliver en slags kombination af disse stemninger, der på en mere ægte måde repræsenterer modellen. Og ejeren får et maleri, hvor man ser vedkommende lyslevende foran sig, selvom det måske ikke nøjagtigt gengiver hver detalje i det fysiske ansigt lige som et fotografi.

Når den skabende imagination indføres i kunsten her i Vesten, vil man utvivlsomt opnå en højere kunstform, end hvis man blot forsøger at skabe en nøjagtig gengivelse af en eller anden naturlig genstand – eller når maleriet slet ikke forestiller noget.

Der kan siges meget både for og imod denne holdning til kunsten, men et forsøg på at opfatte og udtrykke *kvaliteten* i en genstand må være vigtigere for en kunstner end blot at kopiere genstandens fysiske form, som naturen alligevel har skabt bedre, end det nogensinde bliver muligt for en kunstner at gøre. Det, man må forvente fra kunstnerens hånd, er mere af den legemliggjorte guddommelige tanke, end man selv formår at opfatte.

Hvorfor skal man forlange, at kunsten skal give, hvad man ikke selv kan se? Fordi der forlanges noget *ægte* – noget af den evige skønhed, der viser sig i de store og ædle menneskelige følelser. Noget, der kan appellere til det fineste og højeste i menneskets natur.

Det er ikke nødvendigt at blive præsenteret for afføring, ulækre, rådne svinekroppe for at erkende, at kødet er forgængeligt. Det ved enhver. Der er ikke behov for at se på bunker af skrotbiler for at vide, at nutidsmennesket lever i et køb- og-smid-væk samfund. Det ved enhver. Og hvorfor fortælle noget, alle og enhver allerede ved? Hvorfor ikke inspirere med den skønhed, der mangler? *Hvorfor ikke vise vejen?*

Når man ser på kunst, der appellerer til det højeste i mennesket, drejer det sig om mere end blot at give følelserne lov til at nyde et vidunderligt billede. Naturen er udtryk for den guddommelige tanke og hensigt, der åbenbarer sig i tiltagende fuldkommenhed. Skønhed ligger til grund for enhver ophøjet tanke og åbenbarer sig

i en fuldkommenhed, som man ikke kan nå, men som man måske kan berøre ved hjælp af kunstnerens særlige evne til at se og udtrykke den skønhed og kvalitet, som formen skjuler.

Astralverdenens lysende skønhed

Hvad er det, der forventes af fremtidens kunstnere? Det forventes, at de ved hjælp af deres øgede sensitivitet kontakter skønhedens verden på astralplanet, som alle kender, fordi alle besøger den hver nat, når de sover. Men når man vågner og vender tilbage til kødets fængsel, kan man ikke overføre indtrykkene fra det astrale liv til den fysiske hjerne, og derfor ligger der en udefinerbar længsel efter livet i denne lysende skønhed. Det, man længes efter at finde hos kunstneren, er derfor evnen til at se de ting, som de fleste mennesker er blinde for, men som alle vil kunne se, efterhånden som de udvikler sig. Kunstnerens evne gør det muligt at præsentere de indre verdener uafatteligt skønhed og vække en længsel i mennesket efter denne ophøjede tilstand.

Efterhånden som menneskeheden udvikler sig og bliver mere og mere guddommelig, kan den opbygge en ædel civilisation og skabe et skønnere samfund. Man kan betragte kunstnerne som forløbere for en mere fredfyldt verden. Hvis bare de ville forstå, at det arbejde, de udfører, er helligt, og ikke trække det ned på et lavere niveau, men løfte det op mod et højere udtryk for menneskeligt liv.

Kunstnernes medmennesker skal kunne løfte sig på kunstens vinger, så alle kan udvikle sig hurtigere og verden blive et mere fuldkomment sted at leve.

På baggrund af denne opfattelse af, hvad en kunstner er, og hvad der forventes af ham eller hende, er det indlysende, at alle mennesker ikke er udset til at være kunstnere. Derfor er konklusionen klar:

*Alle kan være kreative,
men ikke alle kan være kunstnere!*

VisdomsNettet
www.visdomsnettet.dk